

Bosbelevingspad

Een zintuiglijke ontdekking

Gemeente Laakdal • Markt 19 • B-2430 Laakdal
toerisme@laakdal.be • www.laakdal.be

1 Opzet & inhoud

Een bos, een beleving en een pad: drie factoren om kinderen een onvergetelijke tijd te bezorgen. Het Bosbelevingspad staat volledig in het teken van onze zintuigen. Het bestaat uit tien borden, tien verhaaldelen en negen opdrachten. De rode draad van het verhaal is de queeste van schildknaap Bonito die prinses Amalia wil bevrijden uit het kasteel van koning Kobolt. Aan elk deel van het verhaal is een opdracht verbonden. Deze opdrachten worden enkel en alleen met natuurlijke materialen die je in het bos zelf kan terugvinden, uitgevoerd.

2 Doelgroep

Dit bosbelevingspad is geschikt voor kinderen van de lagere school (zes tot twaalf jaar).

3 Eindtermen

3.1 Wereldoriëntatie

- De leerlingen kunnen gericht waarnemen met alle zintuigen.
- De leerlingen tonen respect en zorg voor de natuur vanuit het besef dat de mens voor zijn levensbehoeften afhankelijk is van het natuurlijk leefmilieu.

3.2 Nederlands

- De leerlingen kunnen de informatie op een persoonlijke en overzichtelijke wijze ordenen bij een voor hen bestemde instructie voor een buitenschoolse situatie.
- De leerlingen kunnen de informatie ordenen die voorkomt in voor hen bestemde verhalen.

3.3 Lichamelijke opvoeding

- De leerlingen kunnen bewegen op een aangepaste manier in de vrije natuur.
- De leerlingen zoeken zelfstandig en op een creatieve manier naar een oplossing voor een bewegings- of spelprobleem.
- De leerlingen zijn bereid een opdracht vol te houden en af te werken.

3.4 Leren leren

- De leerlingen kunnen op systematische wijze samenhangende informatie (ook andere dan teksten) verwerven en gebruiken.

3.5 Sociale vaardigheden

- De leerlingen kunnen in omgang met anderen respect en waardering opbrengen.
- De leerlingen kunnen zorg opbrengen voor iets of iemand anders.
- De leerlingen kunnen hulp vragen en zich laten helpen.
- De leerlingen kunnen bij groepstaken leiding geven en onder leiding van een medeleerling meewerken.

4 Praktische handleiding

4.1 Hoe gebruiken

Het bosbelevingspad is gelegen in de bossen van Eindhoutberg. Het pad start aan de parking van speeltuin Dennenoord, Smallestraat 4 te Eindhout (Laakdal). Vanaf hier volg je de aangegeven pijlen. Bovendien staat op elk bord van het pad een pijl die de richting waarin je moet gaan, aanduidt.

Kan Bonito prinses Amalia bevrijden?
Wil je hem hierbij helpen?
Volg dan de wegwijzers langs het Bosbelevingspad en voer de opdrachten uit!

Meer informatie rond het bosbelevingspad (inclusief lespakketten) voor begeleiders/leerkrachten is te downloaden via www.laakdal.be
of op de dienst cultuur & toerisme van Laakdal toerisme@laakdal.be
www.speeltuindennenoord.be

Ontworpen door Cindy Ceusters, studente KHK, 2011

Het eerste bord van het bosbelevingspad.

Elk bord dat je tegenkomt omvat een onderdeel van het verhaal, een opdracht en een verwijzing naar een laag van het bos. Voor een optimaal effect start je best met het lezen van het verhaal. Daarna voer je de opdracht uit. Voor deze opdrachten zijn verschillende groepeeringsvormen mogelijk. Sommige opdrachten worden per twee of in kleine groepjes uitgevoerd, anderen met de voltallige groep. Uiteindelijk kan de begeleiding kiezen voor de meest efficiënte groepeeringsvorm.

Aangezien de rode draad van het pad een verhaal is, is het niet mogelijk om op een andere plaats te starten.

4.2 Rustplaats zaal Dennenoord

Aan zaal Dennenoord heb je de mogelijkheid om rustig te vertoeven. Aan de linkerkant van de zaal vind je de toegang tot de rustplaats. Dit project wordt gerealiseerd en gefinancierd in het kader van het pilootproject plattelandsbeleid 'de Merode', in opdracht van de Vlaamse regering.

4.3 Achtergrondinformatie

Het hele concept draait rond de verschillende zintuigen en de lagen van het bos. Dit zijn meteen de

twee onderdelen waarover u hier achtergrondinformatie kan terug vinden.

4.3.1 Zintuigen

Wat is een zintuig?

Een zintuig is een orgaan dat een mens of een dier de mogelijkheid geeft om een bepaald deel van de werkelijkheid waar te nemen aan de hand van prikkels. Deze prikkels geven een “seintje” door naar de zenuwen. Via de zenuwen wordt de prikkel doorgegeven aan de hersenen. De hersenen zorgen ervoor dat je je ervan bewust bent van wat je waarneemt.

Zintuigen versus hersenen, spieren en zenuwen

Met onze zintuigen alleen, zouden we niet kunnen ruiken, horen, voelen, proeven en zien zoals we dat nu doen. De zintuigen zijn enkel de “ontvangers” van je lichaam die reageren op bepaalde prikkels. Elk zintuig is verbonden met de hersenen, het belangrijkste deel van het lichaam. Ze vergelijken de binnengekomen prikkel met informatie die reeds in het geheugen is opgeslagen. Hierdoor krijgt de prikkel een betekenis. De volgende stap is het versturen van een opdracht via de zenuwen naar de juiste spieren die zich samentrekken. Dat resulteert in gedrag. Wanneer je bijvoorbeeld iets leest, sturen je ogen de woorden en beelden naar de hersenen. Dit gebeurt via een netwerk van zenuwen. De hersenen ordenen de boodschappen en vertellen je wat je ziet. Dit gaat ontzettend snel. Per minuut razen er miljoenen boodschappen of prikkels door het lichaam.

Zintuigen, een manier om te overleven

Mensen en dieren beschikken over enkele basisbehoeften om te kunnen overleven. We hebben bijvoorbeeld voldoende voedsel en water nodig. Onze zintuigen spelen hierbij een heel belangrijke rol. Ze stellen dieren en mensen in staat om dit nodige voedsel en water te kunnen waarnemen. Dit is de reden dat ze snel kunnen reageren en zo het voedsel en water bij zich kunnen nemen. Waarnemen, gedrag en onze zintuigen hebben dus een heel sterk onderling verband.

Welke verschillende zintuigen zijn er?

We spreken van vijf verschillende zintuigen: horen (oren), ruiken (neus), voelen (huid), zien (ogen) en proeven (tong). De eerste vier zijn van belang voor dit werkstuk.

Uitschakelen van een zintuig

Het is al langer bekend, dat blinde mensen beter horen. Het deel dat ziende mensen gebruiken om visuele informatie te verwerken, kan door een blinde worden gebruikt om de informatie die langs de oren binnenkomt te verwerken. Dit komt doordat een blinde geen input krijgt langs de ogen.

Dit geldt niet voor alle zintuigen. Onze neus en onze mond bijvoorbeeld, zijn twee zintuigen die elkaar net moeten versterken. Wanneer je verkouden bent, ruik je (bijna) niets meer. Wanneer je niet kan ruiken, kan je ook geen voedsel proeven. De smaak van je eten valt dan helemaal weg.

4.3.2 Een bos met verdiepingen

De wortellaag

In deze laag vinden we zowel de kleinste wortels van de kruiden en de struiken terug als de reusachtige wortels van de bomen. Hoe meer vertakkingen en hoe dikker de wortel, hoe steviger men in de grond zal staan en hoe groter de kans op overleving.

De strooisellaag

Tussen de wortels van de levende bomen en struiken vind je veel levende wezens. In deze laag vind je blaadjes, stukjes van takken, vruchten van bomen, een pluimpje, ... Wanneer we een greep uit de laag daaronder nemen, zien we wat de bomen het voorbije jaar hebben weggegooid: stukjes blad, stukjes van een tak, beestjes, ... Intussen hebben heel veel mensen op het strooisel getrapt, het verrottingsproces is gestart en diertjes, bacteriën en schimmels hebben bepaalde delen

opgegeten. Nog dieper vinden we zwarte aarde. Hier zijn alle resterende plantendeeltjes omgezet in humus.

De kruidlaag

In de kruidlaag maken we een onderscheid tussen twee verschillende soorten bossen: een loofbos en een naaldbos. Wanneer we kijken naar de kruidlaag in een loofbos, groeien deze planten het best in de vroege lente, voor er bladeren aan de bomen staan. In deze periode kan het licht nog goed doordringen tot op deze laag. Vaak hebben deze planten een bol, knol of wortelstok in de grond. Deze plantdelen bevatten een belangrijk onderdeel voor de kruidlaag, namelijk het voedsel. Hierdoor kan de plant snel groeien, bloeien en zaad verspreiden, nog voor de bomen met hun dik bladerendek al het licht van de bodem afschermen. Een loofbos is op ecologisch vlak een zeer rijk bos.

In een naaldbos kan er het hele jaar door maar weinig licht doordringen tot op de bodem. Daarom is de kruidlaag hier zeer arm. Een arme kruidlaag houdt in dat er weinig kleine beestjes wonen en dus ook minder vogels die deze beestjes als voedsel gebruiken.

Een zeer bekend kruid is een varen. Deze hebben een relatief groot bladoppervlak zodat ze genoeg licht kunnen opvangen. Varens krijgen geen bloemen. Ze planten zich voort door sporen aan de onderkant van het blad.

De struiklaag

Een struik groeit op een open plaats in het bos. Een voorbeeld van een struik is de braamstruik. Deze groeit in een boog naar beneden, waar ze wortelen. De stekels worden door veel dieren vermeden. Vogels en knaagdierjes daarentegen, worden gelokt door de overheerlijke bessen. Op deze manier worden de zaden verspreid en krijgt deze struik de kans om zich verder te verspreiden.

De boomlaag

Een boom is de uiteindelijke overwinnaar van het bos. Hij is erin geslaagd om hoog boven de andere planten aan het licht te komen en toch stevig te zijn. Dit heeft de boom te danken aan zijn extra stevige houten stam.

4.4 Extra materiaal

Omwillen van het comfort van de begeleiders en het respect voor de natuur, zijn de opdrachten zo opgesteld dat er geen extra materialen nodig zijn.

5 Ervaringsgericht onderwijs

Door ervaringsgericht te werken, wil men het beste uit de leerlingen halen. Dit doen we niet door ons te focussen op de kwantiteit, maar wel op de kwaliteit van het onderwijs. Twee grote bouwstenen voor het werken aan kwaliteitsonderwijs zijn de betrokkenheid en het welbevinden van de leerlingen. Dit Bosbelevingspad is opgesteld aan de hand van deze twee factoren.

5.1 Betrokkenheid

- **Sfeer en relatie**
Het is belangrijk dat kinderen zich veilig en geaccepteerd voelen. Het pad is volledig kindvriendelijk. Hierdoor voelt het zich meteen ook geaccepteerd.
- **Aanpassing aan het niveau**
Elk kind moet zich uitgedaagd voelen bij elke activiteit. Het pad beoogt een brede

doelgroep gaande van leerlingen van het eerste tot en met het zesde leerjaar. Het verhaal is zo opgebouwd dat leerlingen van het eerste leerjaar het verhaal begrijpen maar dat het tegelijkertijd niet kinderachtig is voor leerlingen van een zesde leerjaar. Ook de opdrachten zijn voor de volledige doelgroep interessant en uitdagend.

- **Werkelijkheidsnabijheid**
De activiteiten moeten aansluiten bij de leef-en beleefwereld van de kinderen en als zinvol worden ervaren. De inhoud van het verhaal en de opdrachten sluiten aan bij de eindtermen van de lagere school. Ze zullen dus zeker als zinvol worden ervaren. Verder is het belangrijk om een aanraking met de leefwereld van de kinderen te zoeken. Ze moeten zich kunnen inleven in één van de personages om zo volledig mogelijk in het verhaal op te gaan.
- **Activiteit**
Kinderen zijn niet in staat om lang stil te zitten en te luisteren. Dit wil niet zeggen dat rust en activiteit niet in één zin kunnen thuishoren. Tijdens een belevingspad is het logisch dat kinderen allerlei belevingen opdoen. Hoe kan dit anders dan door actief bezig te zijn? Het pad zorgt voor een balans tussen rustige en actieve werkvormen.
- **Vrij initiatief**
We moeten kinderen de kans geven om hun ontwikkelingen aan te tonen. Hiervoor moeten ze de kans krijgen om keuzes te maken. We bieden kinderen de kans om hun fantasie aan te spreken om het vervolg van het verhaal telkens te voorspellen. Wie zal het uiteindelijk bij het juiste eind hebben?

5.2 Welbevinden

Wanneer kinderen zich betrokken voelen, stijgt het welbevinden automatisch.

Kinderen die een hoog welbevinden hebben, voelen zich top. Dat is wat we willen bereiken met dit belevingspad. Uiteindelijk blijft het hoofddoel het amuseren van kinderen op een educatieve manier. Welbevinden hangt samen met de volgende factoren:

- **Zelfvertrouwen**
Door opdrachten te selecteren die alle kinderen kunnen uitvoeren, bouwen kinderen aan hun zelfvertrouwen. Elke succeservaring draagt hierbij toe.
- **Een goed zelfwaardegevoel**
Hier proberen we aan te werken door de kinderen zich te laten inleven in het verhaal. Doordat ze in elke opdracht slagen, zetten ze telkens een stap naar de overwinning, een stap naar een beter zelfwaardegevoel.
- **Weerbaarheid**
Weerbaarheid is geen makkelijke factor om te integreren in de opdracht. We koppelen dit aan de partner- of groepsopdrachten. Het is belangrijk dat kinderen leren omgaan met het feit dat ze niet telkens kunnen winnen. Dit gevoel wordt uiteindelijk gedrukt doordat ze toch met de ganse groep verder mogen naar de volgende stap van het verhaal.

5.3 Resultaat

Door continu rekening te houden met de betrokkenheid en het welbevinden wil het ervaringsgericht onderwijs het volgende bereiken:

- Een gave emotionele ontwikkeling
- Fundamenteel leren

- Verbondenheid

Deze succesfactoren leiden tot een optimale ontwikkeling van het kind en dat is wat we uiteindelijk willen bereiken. Niet meer, maar zeker ook niet minder!

6 Meer info

Voor meer informatie in verband met het Bosbelevingspad kan u terecht bij:

Cultuur & Toerisme Laakdal
Markt 19
2430 Laakdal (Vorst)
Tel. 013 67 01 10, toerisme@laakdal.be

Openingsuren:
Maandag: 09.00 – 12.00 - 14.00 – 16.00 - 18.00 – 20.00
Dinsdag: 09.00 – 12.00 - 14.00 – 16.00
Woensdag: 09.00 – 12.00 - 14.00 – 16.00
Donderdag: 09.00 – 12.00 - 14.00 – 16.00
Vrijdag: 09.00 – 12.00

In de buurt van het Bosbelevingspad is er een speeltuin en een kantine, met mogelijkheid om een picknick te nuttigen. Voor meer informatie hieromtrent kan u terecht bij:

Sport en speelpleinen v.z.w.
Smallestraat 4
2430 Laakdal
Tel. 0475 84 36 74, info@speeltuindennenoord.be
www.speeltuindennenoord.be